

DAEDALUS & ICARUS: controtoets

de oplossing

1) Ontsnappingsroute door de lucht:

Daedalus interea, Creten longumque perosus
exsilium, tactusque loci natalis amore,
185 clausus erat pelago. "Terras licet, inquit, et undas
obstruat, at caelum certe patet : ibimus illac.
Omnia possideat, non possidet aëra Minos."

- a) welke woorden zijn LV van perosus? **Creten + longum exsilium**
- b) loci natalis: waar was dat? **Athene**
- c) licet: hoe vertaal je dit hier? **hoewel / ofschoon**
- d) vertaal vers 187: **Hij mag dan alles bezitten, de lucht bezit Minos toch niet!**

2) Genie aan het werk:

Dixit et ignotas animum dimittit in artes
naturamque novat. Nam ponit in ordine pennas,
190 a minima coeptas, longam brevior sequente,
ut clivo crevisse putes. Sic rustica quondam
fistula disparibus paulatim surgit avenis.
Tum lino medias et ceris alligat imas
atque ita compositas parvo curvamine flectit,
195 ut veras imitetur aves.

- a) waar ligt de cesuur in vers 188? – heeft dat verband met de woordplaatsing?
cesuur na ignotas (= semiquinaria), zodat vlak voor de cesuur het eerste en op het einde van het vers het tweede woord van het hyperbaton staat
- b) welke naamval is brevior sequente? **losse ablatief**
- c) welk substantief kan je bijdenken in vers 193? pennas
- d) waar in dit stukje zie je een poëtisch meervoud? – leg uit waarom dat zo is.
ignotas artes: het betreft maar één kunstgreep
- ceris: het begrip 'was' laat zich moeilijk in een meervoud vatten**
- veras aves: hij imiteert met zijn vleugels eigenlijk maar één vogel**

3) Kinderlijk

195 Puer Icarus una
stabat et ignarus | sua se tractare pericla,
ore renidenti | modo quas vaga moverat aura,
captabat plumas, | flavam modo pollice ceram
mollibat | lusuque suo | mirabile patris
200 **impediebat** opus. | Postquam manus ultima coepto
imposita est, geminas opifex libravit in alas
ipse suum corpus motaque pependit in aura.

- a) citeer alle hoofdw. uit de eerste zin (vv.195b-200a), en geef er telkens ook het voegwoord bij waarmee ieder volgend HWW aan het vorige wordt gebonden – wat stel je vast?.....
- b) Hoe komt de figuur van Icarus in dit stukje naar voren? – welke gevoelens krijg je als lezer voor Icarus? **Icarus wordt geportretteerd als een klein onschuldig kindje dat nog erg speels is en zich van geen kwaad bewust – dit wekt bij de toehoorder gevoelens van sympathie op en wellicht ook medelijden in het geval dat het met Icarus slecht zou aflopen.....**
- c) Stel op een beredeneerde manier vast waar de cesuren liggen in de verzen 195-200

4) Een bezorgde vader

Instruit et natum : "**Medioque ut limite curras,**
Icare, ait, moneo, ne, si demissior ibis,
205 unda gravet pennas, si celsior, ignis adurat:
inter utrumque vola. Nec te spectare Boöten
aut Helicen iubeo strictumque Orionis ensem :
me duce carpe viam !" Pariter praecepta volandi
tradit et ignotas umeris accomodat alas.
210 Inter opus monitusque genae maduere seniles
et patriae tremuere manus. Dedit oscula nato
non iterum repetenda suo, pennisque levatus
ante volat comitique timet, velut ales ab alto
quae teneram prolem produxit in aëra nido;
215 hortaturque sequi damnosque erudit artes
et movet ipse suas et nati respicit alas.

- a) Daedalus zegt in het begin van dit stukje eigenlijk driemaal hetzelfde – zie de vetgedrukte tekst – waarom laat Ovidius hem zo nadrukkelijk spreken?
Door Daedalus driemaal te laten zeggen dat Icarus het midden van de baan moet volgen, voelt de lezer nu al aan dat het precies op dát punt mis zal lopen
- b) 208b-216: maak een inventaris van alle woorden of uitspraken die nú al laten aanvoelen dat het slecht zal aflopen
ignotas – genae maduere – tremuere manus – non iterum repetenda – timet – teneram – damnosas.....

- c) v.215: gaat dit vers nu over die grote vogel uit het vorige vers of opnieuw over Daedalus? – gebruik een grammaticaal argument om je antwoord te bewijzen (hint: kijk eens naar de werkwoorden)

Dat het opnieuw om Daedalus gaat blijkt uit de tijden van de werkwoorden: alle presentia betreffen Daedalus, het ene perfectum betreft de vogel waarmee vergeleken wordt

5) Een tragische vlucht

Hos aliquis tremula dum captat harundine pisces,
aut pastor baculo stivave_innexus arator
vidit, et obstupuit, quique aëra carpere possent,
220 credidit esse deos. Et iam Iunonia laeva
parte Samos (fuerant Delosque Parosque relictæ)
dextra Lebinthos erat fecundaque melle Calymne,
cum puer **audaci** l coepit gaudere **volatu**
deseruitque ducem caelique cupidine tractus,
225 altius egit iter. Rapidi vicinia solis
mollit **odoratas**, pennarum vincula, **ceras**;
tabuerant cerae : nudos quatit ille lacertos
remigioque carens non ullas percipit auras
oraeque caerulea, patrium clamantia nomen,
230 excipiuntur aqua, quae nomen traxit ab illo.

- a) Welk stijlmiddel herken je in vers 218? **pastor baculo / stiva arator: een chiasme**
- b) v.223: welke cum heb je hier? **cum inversum**.....
- c) v.223: plaats de cesuur en onderzoek de woordorde – in welk(e) vers(-zen) van dit fragmentje vind je een gelijkaardige woordplaatsing?

beide delen van het hyperbaton sluiten elk een halfvers af, net als in vers 226

- d) v.229-230: citeer het erg wijde hyperbaton: wat zou dat willen suggereren?

caerulea...aqua: suggereert de hoogte van Icarus' val, en in de klank hoor je hem als het ware nog roepen: "PAPAAAAA"

e)

Een man die zat te vissen met een **dunne** rieten hengel, een herder leunend op zijn staf, een **boer** tegen zijn ploeg zagen hen aan, verbijsterd, denkend dat het goden waren die door het **luchtruim** kunnen vliegen... Aan de linkerkant lag Samos al; Delos en Paros waren reeds voorbij en Lebinthos en het **honingrijk** Calymnè lagen rechts, toen Icarus plezier kreeg in het **waagstuk** van hun vliegreis, niet meer zijn gids bleef volgen, maar gelokt door hoge lucht

hoger ging vliegen. De nabijheid van het **snelle** zonlicht maakte de vleugellijm - geurrijke bijenwas - al zacht, méér nog: ze was gesmolten... **Vleugelloze** armen sloeg hij in 't rond, maar bij gebrek aan wieken ving hij **nergens** wind, totdat **zijn mond**, hulp roepend naar zijn vader, werd omsloten door 't blauwe **zeegedeelte** dat zijn naam aan hem ontleent.

Geef aan welke Latijnse woorden beantwoorden aan de vetgedrukte in de vertaling – vond je de vertaling telkens goed of heb je suggesties ter verbetering?

dunne: **tremula**; **letterlijk "trillend"**
boer: arator, letterlijk "ploeger"
luchtruim: **aëra**
honingrijk: **fecunda melle**
waagstuk: **audaci**, dus een adjectief wordt vertaald met een substantief
snelle: **rapidi**
vleugelloze: **nudos**, letterlijk "naakte"
nergens: **non ullas**, wat veel nadrukkelijker klinkt dat "iam nullas"
zijn mond: **ora** (een poëtisch meervoud)
zeegedeelte: **aqua**

6) Een gebroken man

At pater infelix, nec iam pater : "Icare, dixit,
Icare, dixit, ubi_es ? Qua te regione requiram ?
Icare !" dicebat : pennas adspexit in undis
devovitque suas artes corpusque sepulchro
235 condidit; et tellus a nomine dicta sepulti.

a) nec iam pater: wat weet je dus over de toestand van Icarus op dát moment?

Icarus is op dit moment dus al dood

b) v. 233: dicebat: waarom gebruikt Ovidius hier een imperfectum? (niet alleen maar omdat dat in het versschema past, hoor!):

het suggereert dat hij nog aan het roepen is op zijn zoontje op het moment dat hij onder zich in het water de veertjes ziet en beseft wat er gebeurd is

c) In welke zin kan je hier spreken van een dubbele metamorfose?

Er zijn twee dingen die van naam veranderd zijn na het tragische ongeval van Icarus: de zee (de Icarische zee vanaf dat moment) en het eiland waar hij begraven ligt: Icaria